

Oskorriren despedidia

Erraza jarri digute aldi honetan. Urtea amaitzeko artean sei hilabete falta zirela bazuen 2015ak bere titularra, komunikabideen urteko bilan guztietan errepikatuko dena, euskal musikari dagokionean: Oskorrik adio esan zueneko urtea. Edo Natxo de Felipek 2013an *Berria* egunkariari emandako elkarrizketa famatuan erabilitako hitzetara ekarrita, «egoerak Oskorri akabatu zueneko urtea». 40 urtetik gorako ibilbideari amaiera emateko erabakia 2014ko udazkenetik hartua zuen taldeak, baina iazko ekainera arte itxaron zuen bere *despedidia* iragartzeko. Azken zortzi kontzertu emango zituen irailetik azarora bitartean –zazpi Euskal Herrian eta bestea Bartzelonan– eta agur. Kito.

Isiltasunean joan da Oskorri, esan nahi baita erabakiaren zergatiei buruzko azalpenik ez duela eman nahi izan Natxo de Felipe taldeko buruak. Emanak zituen aurretik. Hain zuzen, 2012an *Goiena* aldizkariari emandako elkarrizketa –«Ez gure erabakiz, baina uste dut Oskorri gabe geratuko garela»– zein hasieran aipatutakoa –«Gu ez gaude bukatzeko asmotan, egoera dago gu akabatzeko puntuan»– irakurri zituenen artean inor gutxi harrapatuko zuen ezustean albisteak. Bistan da, hura abisua zen. Karpetan gordeta zituzten «sei zazpi proiektu interesgarri» aurrera ezin eramateagatik kexu agertzen zen kantari bilbotarra *Berria*-ko elkarrizketan, eta «inguru kulturalari» (euskararen egoera ahula, krisi garaian kulturaren murrizketak egitea normalizat jotzen duten agintarien jarrera, gizartearen jarrera pasiboa, sortzaileen lan baldintza prekarioak...) egozten zion errua, arranguraz eta minez, inebitablea zirudiena ebitatzen saiatzeko azken ahalegin etsian bezala.

Hortik seguruenik dator zenbaiten ahosabaian porrot kolektiboaren zapore mingotsa utzi izana Oskorriren akaberak. Nola liteke Oskorri bezalako talde bati eusteko gai ez izatea herri hau?, galdetu dute. De Felipek esandakoari garrantzirik kendu gabe, normaltasunez hartu beharko genuke edozein talderen amaiera, baita lau hamarkada pasatxoko bizitza izan dutenena ere. Kasu honetan uste dut gehienok bat etorriko garela esatean aspaldi emana zuela bere onena Oskorrik, eta aspaldi lortua zuela sortzaile batek izan dezakeen helbururik gorena. Naroa Gaintza kantariak modu dotorean laburbildu du: «nahiz eta Oskorri aspaldi desagertu gure elkarrizketetik, egunerokotasunean instalatuta dugu eta gurekin bizi da».

Oholtzan, musikariei dagokien lekuan, esan du agur Oskorrik, zuzenekoak eskaintzen jarraitzeko sasoi onean zegoela erakutsiz eta saio guztietan aretoak bete dituzten zaleen berotasuna jasoz. Bakeak eginda, Fermin Etxegoienen hitzetan. Orain gu guztioi dagokigu bermatzea taldearen izena ez zaiela arrotz egingo hurrengo belaunaldiei (eta gurekin bezala taldea haiekin bizitzea lortzen badugu, are hobeto). Gutxieneko hori lortu ezean, orduan bai, porrot kolektiboa aipatu beharko dugu.

Bitartean, hil da Oskorri! Gora Oskorri!

Diskogintzaren eraiste neurtua

Oskorri bere ibilbide luzeko kantu ezagunenak azken aldiz jendaurrean jotzen ari zen bitartean Bilboko Arriaga antzokiko besaulkietan jesarrita zeudenek –aurretik Getxon, Donostian, Iruñean, Gasteizen edo Maulen egon zirenek bezala– nekez eutsiko zioten norbere burua oroimaren menpe uzteko tentazioari. Oskorriren 1971ko lehen kontzertuaren akordua etorri zitzaion burura Anjel Valdesi –13-14 urte zituen Deustuko Unibertsitateko emanaldi hartara anai zaharrenekin joan zenean–, eta «garai bat, pentsamolde bat eta gauzak egiteko modu bat ere agurtzen ari zirela» sentitu zuen.

Ia 30 urte eman ditu Valdesek diskogintzan, hasieran IZn, Esan Ozenkin ondoren, eta 1994tik hona Elkarren, Oskorriren ia betiko diskoetxean. Iaz hilabete asko atzera begira jarrita pasa zituen, Durangoko Azokaren 50. ekitaldiaren aitzakian Elkarrek argitaratutako *Kantuz 1965-2015. Memoria eta desira* bilduma prestatzen. Valdesen lan pertsonala izan da, berak hautatu ditu bildumako 50 kantuak, eta nolabait uler daiteke musikari lotutako bere ibilbide sentimental eta profesionalaren lekukotasuna utzi duela bertan. Horren harira, eta azaletik bada ere, erreleboaz mintzatu da, gazteei lekukoa pasatzeaz.

Momentu egokia da markagailua berriz ere abiapuntuan jartzeko. 50 urteko zirkulu bat itxi dugu, eta berriz hasieran gaude, 60ko hamarkadakoaren antzeko egoera batean: merkatua aldatu da, biniola bueltan omen dator, single moduko kantu solteak entzuten ditu jendeak, gizartea ere aldatu da... Horrek industriari abiapuntu berri bat exijitzen dio. Une hau egokia da musikaren egungo egoera eta moduak oso ondo ulertzen dituen gazte ilusionatu batentzat.

Une hau zein den ulertzeko beharrezkoa da atzera egitea.

Lerro hauek irakurlearen begietara iristen direnerako hamar urte izango dira Metak diskoetxeak ateak itxi zituela. Sektorearen zutabeetako bat desagertu zen harekin batera, eta geroztik gertatutakoa aski ezaguna da: diskogintza eredu klasikoa nabarmen ahuldu da, hala ekoizpenari dagokionez –2005ean 60 disko inguru argitaratu zituzten lau diskoetxe nagusiek (Elkar/Oihuka, Gaztelupeko Hotsak, Gor eta Metak); azken bi urteetan erdira murriztu da kopurua, diskoetxe gehiago izanagatik (Baga Biga eta Mauka sortu dira hamarraldi honetan)– nola erreferentzialtasunari dagokionez, talde esanguratsuetako eta gazteen artean gehien saltzen dutenetako askok autogestioaren bidea hartu baitute (Su ta Gar, Berri Txarrak, Gatibu, Esne Beltza, Fermin Muguruza, Zea Mays, Gose, Joseba Tapia...). Laburbilduz, eragina eta merkatua galdu dute ohiko diskoetxeek.

Aldiz, hamar urteotan erro luzeak bota ditu autoekoizpenaren ereduak, eta gero eta gehiago dira ekoizpen osoaren kontrola bere gain hartu nahi duten sortzaileak, bitartekaririk

gabe, dela diskoetxe tradizionalen funtzionamendutik at dauden plataformak erabiliz (Taupaka, Bonberenea Ekin-tzak, Bidehuts), dela autogestiorako egitura propioak sortuz (aurreko paragrafoan aipatutako talde gehienen kasua da), dela autoekoizpenaren bakardadean arituz.

Horrela iritsi gara 2015eko egoerara, zeinean agerian geratu den diskoak argitaratzen jarraitzeko zailtasunak dituztela zenbait diskoetxek. Oharkabean pasa bada ere, sintomatikoa da iaz gertatutakoa: ibilbide luze eta emankorreko bi zigiluk –Gaztelupeko Hotsak eta Gor– ez dute lan berririk argitaratu, eta ondorioz lehenengoak hobetsi du Durangoko Azokan salmahairik ez jartzea, 20 urtean lehen aldiz. Gaizka Peñafiel argazkilari eta musikariak urrian txiokatutako mezu batek norabide horretan jotzen zuen: «Lehen artistak diskoetxe bila eta orain diskoetxeak zoro moduan disko berrien bila [Durangoko] Azokarako. Nola aldatu diren gauzak kamara... zorionez».

Egungo errealitatea da talde askok ez dutela diskoetxeetara jotzen jada, diskoa argitaratzeko baiezkoa jasoko luketela sumatu arren. Ez dute haien beharrik, ez zaizkie erakargarri egiten, edo kontuak ez zaizkie ateratzen. «Gaur egungo baldintzekin askoz hobe da lan gehiago egin eta zeuk ateratzea zeure lana», esan du Oier Aranzabalek. Lou Topet taldeko liderra da Aranzabal, eta Harkaitz Canorekin elkarlanean ondutako *Abesti bat gutxiago* disko-liburua plazaratu du iaz, ingelesetik euskarara ekarritako hamar kanturen bilduma. Edozein diskoetxek bere katalogorako nahi luke horrelako lan bat –are gehiago emaitza entzun eta irakurri ondoren–, baina inorengana jo barik bere kasa argitaratzea erabaki du Aranzabalek. Horrek esan nahi du artistikoa ez den lan guztia ere bere gain hartu behar izan duela: grabazio estudioa kontratatzea, *crowdfunding* kanpaina antolatzea, kolaboratzaileak lotzea, kontzertu bira prestatzea, komunikabideei proiektuaren berri ematea, sare sozialetan zabaltzea, diseinua enkargatzea, masterra fabrikara bidaltzea... Lan nekeza, inondik ere.

Kalakanek egin duen hautua ere esanguratsua da. Diskoetxeen eskaintzak baztertu eta *Elementuak* bigarren diskoa bere kasa argitaratu du, baina horrez gainera bitartekari oro kendu eta zuzenekoetan soilik jarri du salgai, Madonnarekin egindako biraren oihartzun mediatikoak dendetako salmentari eman diezaiokeen bultzadatik errentagarritasuna ateratzeari uko eginez.

Autogestioa ez da gazteen kontua soilik. Maddi Oihenart, aurten 60 urte, Elkar eta Metak diskoetxeetatik igaro ostean, Durangoko Azokak autoekoizleei jarritako txokoan ikusi dugu ia egunero, *Doi* lan berri zoragarria saltzen, alboan Haxotz taldeko gaztetxoak zituela. Jabier Muguruzak ere ordu parrasta sartu du Durangon; Madrilgo Resistencia etxearekin kaleratzen ditu diskoak, baina Azokan egoteko bere salmahaia jarri du lehen aldiz, lokatzetara egin du jauzi, eta ez ei zaio gaizki joan.

Valdesek aipatutako abiapuntu berri hori zer izan daitekeen zaila da igartzen, baina izatekotan taldeek eurek erabakitzen dutena izango dela dirudi.

Zeuk egizu filosofia, azken muturrera

Euskarazko 120 disko inguru katalogatu ditugu 2015ean Baidok.eus atarian. Bi heren inguru norbere kasa kaleratutako lanak dira, atzean ezein diskoetxe edo plataformaren babesik gabe. Eta kasu batzuetan, ez nolana hikoak, 'zuk zeuk egin' filosofia azken muturreraino eramanda. Oihartzun handia izan du Joseba Ponce Dut eta Kuraia taldeetako kide ohia-
ren *JP Lohian & Klonen Klona* diskoak. Grabazioaren lan teknikoa izan ezik, beste guztia egin du Poncek: kantuak sortu, tresnak jo, azala diseinatu, diskoa editatu eta animazioko bideoklipa egin! Horraino iritsi gabe, bakarkako lehen diskoaren pisu guztia bere gain hartu du Jurgi Ekiza Willis Drummondoko abeslariak –kasu honetan Bidehuts-ekin kaleratu du *bH036LP-*, eta antzera egin du Selektah Kolektiboa

euskal rap talde aitzindariar aritutako Manugaitz iruindarrak *Txapela barruan darabilt mundua* diskoarekin.

Urteak eman duena lerro gutxi batzuetan laburbiltzerik ez badago ere, hona hemen lauzpabost zertzelada. Anarik *Zure aurrerari penalak* jarri du kalean, bere diskorik literarioena –hitzak beti nabarmendu dira haren kantuetan, baina oraingoan musikari aurea hartu diotelakoan nago–. Sorkunek ere denbora asko zeraman ezer atera gabe eta rocketik soul, funk eta doinu dantzarrietara egin duen birajea ustekabe atsegina izan da. Aipatu dut lehenago *Abesti bat gutxiago* disko-liburua, hala musikarengatik nola bertsiogintzari buruz Canok idatzitako testuarengatik guztiz azpimarragarria. Eta rap disko batek aspaldi lortzen ez zuen oihartzuna izaten ari da 2zio taldearen *Bideak*, merezita.

Azkenik, Berri Txarrak-en urtea izan da 2015a. Donostian hasi –lau gaeuz jarraian sarrera guztiak salduta– eta Ezpeize-Ündüreinen (Zuberoa) bukatu, 75 alditan aurkeztu du *Denbora da poligrafo bakarra* disko hirukoitza zuzenean, tartean European, AEBetan eta Mexikon.

Agur Amaia Apaolazari

Uda bete-betea zen Amaia Apaolazaren heriotzaren berri jaso genuenean. Bi urte lehenago antzemandako minbiziak eraman zuen musika ordezkarri eta ekoizlea, azkar, oso azkar, 49 urte zituela.

Herritar arruntarentzat, baita musika zale askorentzat ere, ezezaguna zen Apaolaza, bulegoan edota eszenatokiaren atzealdean egiten baitzuen lana; baina beharrezkoa iruditu zait hona ekartzea, musikaren arlo guztietan emakumezkoen presentzia normalizatu dadin beharrezkoak diren erreferente horietako bat zelako Apaolaza. Apenas emakumerik dagoen euskal musikaren eremu batean jardun zuen Apaolazak, managerrean; Akeita enpresa sortu zuen eta handik Fermin Muguruza, Gose, Ruper Ordorika, Joseba Tapia edota Esne

Beltzaren ibilbideak bultzatu zituen. Ines Osinagak (Gose) argi utzi zuen Akeitako taldeek Ordizian egin zioten omenaldian: «ez zen edozein».

Argia saria *Entzun!* aldizkariarentzat

Kazetaritzarekin eta musikarekin harremana dugunok pozez hartu genuen *Argia* astekariak prentsa idatziaren saria *Entzun!* aldizkariari eman izana. 1995ean sortua, ez du bide erraza izan, formatu, arduradun eta maiztasun aldaketak izan ditu 20 urte hauetan, paperaren krisia eta Interneten etxekotzea ezagutu ditu, baina aldiro jakin du garai eta behar berrietara egokitzen. Eta iraun du. Eta ez da gutxi. Urte gogorra igaro ostean heldu zitzaien egungo arduradunei lanaren errekonozimendua, eta sariak ezer konponduko ez badu ere, dudarik ez dago aurrera jarraitzeko adorea eta indarra emango ziela. 🍷